

Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte

Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte. Debuxo

Materias			
Curso 1			
Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P02M066V12101	Orientación e Función Titorial	1c	3.5
P02M066V12102	Desenvolvemento Psicolóxico da Aprendizaxe no Ensino Secundario	1c	4.5
P02M066V12103	Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos	1c	4.5
P02M066V12104	Sistema Educativo e Educación en Valores	1c	3.5
P02M066V12241	Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo	2c	6
P02M066V12242	Complementos para a Ensinanza do Debuxo	2c	8
P02M066V12243	Estratexias Didácticas I: O Ensino	2c	6
P02M066V12244	Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise	2c	6
P02M066V12301	Prácticas Externas	2c	12
P02M066V12401	Traballo Fin de Master	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Orientación e Función Titorial**

Materia	Orientación e Función Titorial			
Código	P02M066V12101			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte. Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	de la Fuente Fernández, María Adoración Martínez Figueira, María Esther			
Profesorado	de la Fuente Fernández, María Adoración Martínez Figueira, María Esther			
Correo-e	delafuente@uvigo.es esthermf@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia "Orientación e Función Titorial", está integrada no módulo común do Máster Universitario para o Profesorado de Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. O contido curricular desta materia pretende ser unha ferramenta eficaz, práctica e operativa para o estudante "futuro docente" ó tratar de situar os procesos de orientación e titoría na labor educativa diaria, así como establecer planes e programas de acción titorial partindo dun plantexamento educativo inclusivo e altamente persoalzado en colaboración cos equipos docentes, estudantes e familias.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.
A2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.
A4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursadas.
A5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.
A6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
A7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.
A9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos.
A11	Desenvolver as funcións de titoría e orientación dos estudantes de maneira colexiada.
A12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación.
A13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino.
A14	Coñecer e analizar as características históricas da profesión docente, a súa situación actual, perspectivas e interrelación coa realidade social de cada época.
A15	Informar e asesorar ás familias achega do proceso de ensino e aprendizaxe e sobre a orientación persoal, académica e profesional dos seus fillos.
A16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.
A17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.
A22	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
A25	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, titoría e orientación académica e profesional.

A27	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
A28	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.
A30	Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.
A49	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
1 Comprender os conceptos de orientación e de tutoría así como as súas relacións coa función docente.	A1 A2
2 Valorar a importancia da orientación e da tutoría no ensino en secundaria.	A4
3 Sensibilizar ó profesorado da necesidade de participar activamente na orientación e tutoría sistemática dos seus alumnos/as.	A5 A7
4 Coñecer as principais referencias lexislativas relacionadas coa orientación e a tutoría	A11
5 Comprender a organización e a estrutura do Plan de Acción Tutorial para un centro de enseñanza.	A12 A13
6 Delimitar as funcións, tarefas, contidos e destinatarios da intervención tutorial.	A14
7 Coñecer algunhas técnicas e instrumentos de traballo a empregar na realización da labor tutorial.	A15
8 Informar e asesorar ás familias respecto do proceso de ensino-aprendizaxe dos seus fillos así como a orientación persoal, académica e profesional que precisen.	A22 A27 A28 A49
Competencias da materia (xenéricas e específicas)	A6
1 Coñecer os conceptos e procedimentos básicos do ámbito disciplinar.	A9
2 Dispoñer dunha fundamentación teórica que permita comprender os aspectos sobre os que debe de asentarse a orientación e a función tutorial.	A11 A15
3 Construír unha base de coñecementos, actitudes, destrezas e habilidades técnico-profesionais para o desenvolvemento da función tutorial.	A16 A17
4 Coñecer e tomar conciencia da lexislación reguladora sobre a orientación e a función tutorial.	A25
5 Ser capaz de identificar e aplicar os elementos principais do plan de acción tutorial.	A30
6 Ser capaz de traballar en grupo cos membros da comunidade educativa e con equipos interdisciplinares/multidisciplinares.	A49
7 Dispoñer de habilidades sociais e ser capaz de aplicar estratexias para a resolución de conflitos.	
8 Ser capaz de abordar e resolver problemas de disciplina na aula.	
9 Ser quen de promover e manter a comunicación coa familia e o entorno.	
10 Ser capaz de diseñar e aplicar programas de atención ó alumnado e á diversidade, así como de apoio ás familias.	

Contidos

Tema
1.- Bases conceptuais do ámbito disciplinar. -
2.- Bases lexislativas da orientación e función tutorial. -
3.- Diagnóstico, prevención e intervención nas dificultades de aprendizaxe e da atención á diversidade. -
4.- Programas e estratexias de intervención para a atención á diversidade. -
5.- Medidas de atención á diversidade e adaptacións curriculares. -
6.- Deseño e desenvolvemento do Plan de Acción Tutorial. Estratexias e técnicas de orientación na tutoría. -
7.- A participación das familias en centros e a súa orientación. -

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudos/actividades previos	0	6	6
Sesión maxistral	5	10	15
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	4	8
Estudo de casos/análises de situacións	6	10	16
Debates	3	3	6

Cartafol/dossier	4	5.5	9.5
Traballos e proxectos	1	20	21
Probas de resposta curta	2	4	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudos/actividades previos	Procura, lectura e traballo de documentación, propostas de resolución de problemas e/ou exercicios que se realizarán na aula e/ou laboratorio de forma autónoma por parte do alumnado.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvolo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Debates	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudos/actividades previos	Atención personalizada ao alumnado á a través de: -Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic. - Titorización por video-conferencia
Resolución de problemas e/ou exercicios	Atención personalizada ao alumnado á a través de: -Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic. - Titorización por video-conferencia
Estudo de casos/análises de situacións	Atención personalizada ao alumnado á a través de: -Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic. - Titorización por video-conferencia
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Atención personalizada ao alumnado á a través de: -Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic. - Titorización por video-conferencia
Traballos e proxectos	Atención personalizada ao alumnado á a través de: -Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic. - Titorización por video-conferencia
Probas de resposta curta	Atención personalizada ao alumnado á a través de: -Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes. - Teleformación coa plataforma Faitic. - Titorización por video-conferencia

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Cartafol/dossier	Axuda, dentro da aula ou en sesións de titoría, a persoas ou a equipos de traballo, para crear enunciados, interpretalos, determinar o alcance dos mesmos e buscar alternativas de solución a un problema tendo en conta documentación bibliográfica e webgráfica. De igual modo para redactar un traballo e/ou expoñelo na clase cos medios axeitados. Orientación na elaboración dun portafol de actividades realizadas, de forma que o seu formato poida ter aplicación para facer un portafol de búsqueda de emprego, onde as competencias adquiridas posúen grande importancia.	40

Traballos e proxectos	Axuda, dentro da aula ou en sesións de tutoría, a persoas ou a equipos de traballo, para crear enunciados, interpretalos, determinar o alcance dos mesmos e buscar alternativas de solución a un problema tendo en conta documentación bibliográfica e webgráfica. De igual modo para redactar un traballo e/ou expoñelo na clase cos medios axeitados.	40
	Orientación na elaboración dun portafol de actividades realizadas, de forma que o seu formato poida ter aplicación para facer un portafol de búsqueda de emprego, onde as competencias adquiridas posúen grande importancia.	
Probos de resposta curta	Axuda, dentro da aula ou en sesións de tutoría, a persoas ou a equipos de traballo, para crear enunciados, interpretalos, determinar o alcance dos mesmos e buscar alternativas de solución a un problema tendo en conta documentación bibliográfica e webgráfica. De igual modo para redactar un traballo e/ou expoñelo na clase cos medios axeitados.	20
	Orientación na elaboración dun portafol de actividades realizadas, de forma que o seu formato poida ter aplicación para facer un portafol de búsqueda de emprego, onde as competencias adquiridas posúen grande importancia.	

Outros comentarios sobre a Avaliación

- Para acadar unha avaliación continua positiva, dada a modalidade de ensino presencial do Master, esíxese a todo o alumnado unha asistencia presencial dun mínimo do 80% das sesións (admisible a falta do 20% das horas) ademais da realización e entrega de tarefas ponderables.
- Os prazos de entrega das actividades, traballos, etc. serán comunicados o primeiro día de clase coa presentación do programa da materia. É necesario respetalos estrictamente para ser cualificados na avaliación continua.
- O alumnado que non obteña unha avaliación continua positiva sobre os parámetros expostos anteriormente, poderá presentarse a unha proba escrita (data marcada no calendario do mestrado para exames oficiais) sobre todos os contidos traballados. Esta proba estará baseada na rigurosidade e profundización dos coñecimentos e competencias acadadas polos alumnos/as na materia e terá una ponderación de 10 puntos (100% de la nota final).

Bibliografía. Fontes de información

- ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B. (2003). Orientación familiar: Intervención familiar en el ámbito de la diversidad. Madrid: Sanz y Torres.
- ÁLVAREZ, M. e BISQUERRA, R. (2012), Orientación educativa: áreas, estrategias y recursos. Barcelona, Wolters Kluwer España.
- ÁLVAREZ, M. e BISQUERRA, R. (Coords.) (1998). Manual de Orientación y Tutoría. Praxis.
- BLASCO CALVO, P. (2006). Estrategias psicopedagógicas para la diversidad en educación secundaria. Casos prácticos resueltos. Valencia: Nau Llivres (pp. 54-55).
- LÓPEZ URQUIZAR, N. e SOLÁ MARTÍNEZ, T. (2005). Orientación escolar y tutoría. Granada: Grupo Editorial Universitario.
- MARTIN, X. e outros (2008). Tutoría. Técnicas, recursos y actividades. Madrid: Alianza Editorial.
- MARTÍN, E. e MAURI, T. (2011). Orientación educativa. Atención a la diversidad y educación inclusiva. Barcelona: Graó.
- MARTÍN, E. e ONRUBIA, J. (2011). Orientación y tutoría. Procesos de innovación y mejora de la enseñanza. Barcelona: Graó.
- MARTÍN, E. e SOLÉ, I. (2011). Orientación educativa. Modelos y estrategias de intervención. Barcelona: Graó.
- MARTÍNEZ, M.de C. (2012), Orientación educativa en la familia y en la escuela: casos resueltos. Madrid: Dykinson.
- MARTÍNEZ GONZÁLEZ, M. de C.; ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B. y FERNÁNDEZ, A.P. (2009). Orientación Familiar: Contextos, evolución e intervención. Madrid: Sanz y Torres.
- MARTÍNEZ GONZÁLEZ, Mª de C. (2007). Orientación educativa y tutoría. Madrid: Sanz y Torres.
- MONGE, C. (2009). Tutoría y orientación educativa. Nuevas competencias. Bizkaia: Wotters Kluwer
- OCAMPO, C. I. (2012). Tutoría educativa en los diversos niveles y escenarios pedagógicos. En L. M. Sobrado, E. Fernández y M. L. Rodicio (Coords.). Orientación Educativa. Nuevas perspectivas (pp. 217-243). Madrid: Biblioteca Nueva.
- SANTANA, L.E. (2012). Orientación educativa e intervención psicopedagógica. Madrid: Pirámide.

SARMIENTO, J. A. (2012). Estrategias y acciones de asesoramiento social y familiar. En L. M. Sobrado, E. Fernández y M. L. Rodicio (Coords.). Orientación Educativa. Nuevas perspectivas (pp. 297-322). Madrid: Biblioteca Nueva.

SOBRADO, L. y BARREIRA, A. J. (2012). Servicios de orientación educativa: organización y funcionamiento. En L. Sobrado, E. Fernández y M. L. Rodicio (Coords.), Orientación Educativa. Nuevas perspectivas. Madrid: Biblioteca Nueva, pp. 187-214.

ALGUNHAS REVISTAS DE INTERESE

- Revista Española de Orientación y Psicopedagogía. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=1229>
- Revista de Investigación Educativa RIE. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=1187>
- Revista de Investigación en Educación. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=8080>
- Cuadernos de Pedagogía. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=378>
- Profesorado: Revista de curriculum y formación del profesorado.
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=1066>
- Familia. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=580>
- Revista de Educación. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=1159>
- Revista Iberoamericana de Educación. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=7466>
- Revista Galego-Portuguesa de Psicoloxía e Educación. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=5804>

ALGUNHAS WEBS DE INTERESE

- Banco de imaxes e sons do MEC. <http://recursostic.educacion.es/bancoimagenes/web/>
- CNICE- MEC, recursos para a Educación Secundaria Obrigatoria: <http://www.isftic.mepsyd.es/w3/recursos/secundaria/>
<http://capileiraticrecursos.wikispaces.com/RECURSOS+PARA+E.+SECUNDARIA>

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Innovación Docente e Iniciación á Investigación Educativa na Educación Física/P02M066V03216

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

A Didáctica da Educación Física.Deseño e Desenvolvemento do Currículo./P02M066V03214

Outros comentarios

Recoméndase:

- 1) Asistencia continuada a clases. A asistencia considérase fundamental para o seguimento da materia por parte do alumnado e para a avaliación, por parte dos docentes.
 - 2) Dominio da informática a nivel usuario, o que supón o manexo de aplicacións de carácter xeral (por exemplo, de tratamento de textos, base de datos, programa de presentacións...), do correo electrónico e Internet.
 - 3) Actitude favorable e receptiva para a aprendizaxe.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario**

Materia	Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario			
Código	P02M066V12102			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte. Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento				
Coordinador/a	González González, Salvador Guillermo			
Profesorado	González González, Salvador Guillermo			
Correo-e	salva@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A presente materia ten un carácter básico e común para tódalas especialidades do posgrao de Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Sitúase no primeiro cuadrimestre do primeiro curso e facilita a comprensión das claves do desenvolvemento humano e os cambios que teñen lugar nos procesos físicos e psicolóxicos (cognición, linguaxe, personalidade, etc.) ó longo do período da adolescencia. Estes coñecementos son fundamentais na formación de mestres da etapa secundaria xa que representan unha ferramenta indispensable para poder contribuír ó desenvolvemento dos adolescentes a través dunha axeitada planificación dos seus procesos de aprendizaxe.			

Competencias de titulación

Código	
A3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
A7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.
A9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos.
A16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.
A19	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.
A20	Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.
A21	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
A22	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
A23	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.
A27	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
A39	Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas dos estudantes.
A42	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada
A46	Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.
A48	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
A49	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.
B1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
- Coñece-las características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacionais.	A19 A20 A27	
- Comprende-lo desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.	A20	
- Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	A21 A42 A46	B1
- Identificar e planifica-la resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e diferentes ritmos de aprendizaxe.	A3 A7 A22	B3
- Coñece-los procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.	A9 A16 A23 A39 A48	B3
- Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	A27 A49	B3

Contidos

Tema	
1. FUNDAMENTOS DO COMPORTAMENTO HUMANO, DESENVOLVEMENTO E EDUCACIÓN	Conceptos de desenvolvemento, factores, teorías.
2. PSICOLOXÍA EVOLUTIVA	2.1. Cambios corporais e desenvolvemento na adolescencia. 2.2. Desenvolvemento cognitivo na adolescencia. 2.3. Desenvolvemento afectivo-social na adolescencia.
3. PSICOLOXÍA DA EDUCACIÓN	3.1. Enfoques conductuais da aprendizaxe na Educación Secundaria. 3.2. Enfoques cognitivos e socio-culturais da aprendizaxe na Educación Secundaria. 3.3. Factores Intrapersoais da Aprendizaxe: procesos e estratexias de aprendizaxe, motivación educativa, autoconcepto e procesos metacognitivos. 3.4. Factores Interpersoais da Aprendizaxe: a interacción alumno-alumno e a interactividade profesor-alumnos.
(*)4. DIFICULTADES DEL APRENDIZAJE E INTERVENCIÓN PSICOEDUCATIVA	.
4. DIFICULTADES DE APRENDIZAXE E INTERVENCIÓN PSICOEDUCATIVA	Descrición e avaliación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	12	82	94
Sesión maxistral	8.5	0	8.5
Probas de tipo test	2	8	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	Resolución de actividades, estudo de casos, elaboración de documentos sobre a temática da materia, tanto de xeito individual como grupal, baixo a dirección das docentes
Sesión maxistral	Exposición por parte das profesoras dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Propoñdráanse actividades para resolver na aula e se resolverán dúbidas sobre contidos e actividades da materia

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Actividades e prácticas a resolver na clase	70
Probas de tipo test	Preguntas sobre os contidos do temario	30

Outros comentarios sobre a Avaliación

<p>Este mestrado ten a modalidade de ensino presencial, polo tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obrigatorios para a avaliación continua. Esta asistencia debe ser, a lo menos do 80% estando admitido faltar ó 20 % da
presencialidade.
Para superar a materia será preciso que os estudantes obteñan tanto na proba tipo test como nos traballos de aula como mínimo un 50% da cualificación nese apartado.
O alumnado que non poida seguir a avaliación continua realizará unha proba dos contidos da materia, na data marcada no calendario do mestrado para os exames oficiais. Esta proba suporá o 100% da nota final. Os pormenores e características de dita proba serán concretadas polo profesorado o día da presentación da materia ou cando se faga a consulta persoalmente.
Aqueles estudantes que non superen as probas ou actividades obxecto de avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo.</p>

Bibliografía. Fontes de información

Coll, C., Palacios, J. y Marchesi, A. (Comps), **Desarrollo psicológico y educación, 2. Psicología de la Educación.**, (2001),

González-Pienda, J.A., González, R., Núñez, J.C. y Valle, A., **Manual de Psicología de la Educación**, (2002),

Mayer, R.E., **Psicología de la Educación: Vol. II. Enseñar para un aprendizaje significativo.**, 2004,

Palacios, J, Marchesi, A. y Coll, C., **Desarrollo psicológico y educación: Vol. I. Psicología Evolutiva**, 2001,

Papalia, D.E. Olds, S.W. y Feldman, D.R., **Desarrollo humano.**, 2005,

Santrock, J.W., **Psicología del desarrollo.**, 2006,

Coll, C., Palacios, J. y Marchesi, A. (Comps), **Desarrollo psicológico y educación, 3. Trastornos del desarrollo y Necesidades Educativas Especiales**, 2001,

MANUAL DE REFERENCIA PARA NO ASISTENTES

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Diseño Curricular e Organización de Centros Educativos**

Materia	Diseño Curricular e Organización de Centros Educativos			
Código	P02M066V12103			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte. Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación Dpto. Externo			
Coordinador/a	Blanco Pesqueira, Antonia			
Profesorado	Blanco Pesqueira, Antonia			
Correo-e	ablancop@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	(*)El Máster de Educación Secundaria obligatoria, Bachillerato, Formación Profesional y Enseñanza de Idiomas de la Universidad de Vigo es de tipo *profesionalizante y tiene carácter oficial. Por lo tanto este máster, como los de su clase, desembocará en la adquisición de un título universitario del área de Educación. La formación en este máster está orientada a capacitar a los licenciados, arquitectos, *inxeneiros y graduados en áreas específicas (geografía y histórica, tecnología e informática, etc.) para desarrollar la labor como profesores/las de secundaria. Su contenido curricular en el plano de estudios se agrupa alrededor de tres módulos (común, específico y *prácticum), con un total de 60 créditos anuales. La materia de Diseño Curricular y Organización de Centros Educativos me la fuere parte del módulo común, tiene carácter obligatorio y cuenta con 4,5 créditos ECTS.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.
A2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.
A3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
A4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursadas.
A6	Diseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
A9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos.
A10	Diseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.
A13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino.
A21	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
A27	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
A31	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.
B1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.

B2 Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.

B3 Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
(*)Conocer los conceptos y procedimientos básicos del ámbito disciplinar.	A1 A2	
(*)Disponer de una fundamentación teórica que permita comprender los aspectos didáctico-organizativos sobre los que se asiente la práctica docente.	A1 A2	
(*)Contar con una base de conocimientos, actitudes, destrezas y habilidades útiles para el desarrollo de la actividad docente.	A2 A3 A10	B1
(*)Conocer la legislación de la educación secundaria obligatoria, bachillerato, formación profesional y enseñanza de idiomas.	A13	
(*)Ser capaz de identificar y aplicar los elementos didácticos al proceso de enseñanza-aprendizaje.	A6 A10 A21 A27	B1 B2
(*)Ser capaz de diseñar, planificar y evaluar proyectos y programas curriculares	A21	B1
(*)Ser conscientes de la importancia de la comunicación y de los procedimientos dialógicos en la efectividad de los procesos de enseñanza-aprendizaje.	A4 A9 A31	B3

Contidos

Tema

(*)Bases conceptuales del ámbito de la didáctica: (*)Modelos de enseñanza y de currículo.

(*)Estructura y organización de la enseñanza en la Etapa de E. Secundaria (*)Legislación educativa: Decretos del currículo.

(*)Componentes didácticos y organizativos (diseño didáctico): (*)objetivos, competencias, contenidos, actividades, metodología, principios y estrategias, recursos didácticos, organización del aula, evaluación del proceso de enseñanza-aprendizaje, etc.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	8	56	64
Traballos de aula	7	59	66

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	(*)Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	(*)O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	
Traballos de aula	

Avaliación

Descrición	Cualificación
Sesión maxistral (*)Se realizará una prueba de preguntas cortas sobre el contenido expuesto en las clases	50
Traballos de aula(*)El proyecto curricular realizado se calificará con la mitad de la nota total. Se estructura en: Una primera parte en trabajo en grupo y una segunda parte de trabajo individual	40

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Blanco Pesqueira, A, **Didáctica Xeral e Formación do Profesorado**, 1,

Medina Rivilla, A, **Elaboración de planes y programas de formación del profesorado en didácticas especiales**, 1,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Orientación e Función Titorial/P02M066V12101

Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V12104

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistema Educativo e Educación en Valores**

Materia	Sistema Educativo e Educación en Valores			
Código	P02M066V12104			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte. Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Soto Carballo, Jorge Genaro			
Profesorado	Soto Carballo, Jorge Genaro			
Correo-e	hesoto@uvigo.es			
Web	http://http://educativo95.wordpress.com			

Descrición xeral Toda práctica educativa de intervención educativa funda as súas raíces no sistema de ideas, procedementos e valores que os seus fins lle asignan. A posición dun/ha profesional do campo educativo que quere educar ser ter unha teoría clara e definida da educación sería tan irracional como a de aquel que quere guiar a alguén sen saber de onde parte, por onde vai e onde se dirixe.

Ésta é a razón pola que antes de deseñar o desenvolvemento de calquera intervención pedagóxica, o profesorado debe ter clara unha Teoría da Educación que guíe a determinación do proceso educativo e a selección dos medios para logralo.

Para elo, e en primeiro lugar é necesario precisar que é a Teoría da Educación, que lonxe de referirse exclusivamente a cuestións teóricas acerca da educación e polo tanto afastadas das realidades educativas, incide polo contrario en todos os aspectos propios da práctica educativa. Polo tanto, a Teoría da Educación significa coñecer para facer, saber para logo aplicar mellor as innovacións educativas i, en definitiva, para mellorar a calidade da educación.

A continuación é obrigado determinar qué entendemos por educación, xa que ao ser un termo de uso habitual na vida cotiá porque a todas as persoas afecta de algún modo, todo o mundo se atrevería a dar unha definición de educación.

Ademais, existen moitos conceptos afíns á educación como formación, ensino, aprendizaxe, instrución, capacitación, que se empregan en moitas ocasións como termos similares e que deben diferenciarse para a súa correcta utilización.

Así mesmo, a educación non se pode reducir á que é impartida na escola -Educación Formal-, xa que as persoas se educan máis alá de ela e os influxos que se reciben a partir de outros medios son tanto ou máis potentes que os que proceden da escola e incluso interfíren na súa acción.

Polo tanto, faise necesario traballar os conceptos de -Educación Non Formal-, definida como o conxunto de procesos, medios e institucións específica e diferenciadamente deseñados en función de explícitos obxectivos de formación, que non están directamente dirixidos á provisión dos graos propios do sistema educativo regrado, e o de -Educación Informal- que se referiría a aqueles procesos educativos que se producen indiferenciados de outros procesos sociais, que non foron institucionalizados nin sistematizados, que se dan no curso ordinario da vida.

Un dos factores que influíu na crecente importancia que se lle otorgou tanto á Educación Non Formal como á Educación Informal foi o cambio nos valores defendidos pola sociedade, da defensa da virilidade ou a guerra pasouse á defensa da paz ou a tolerancia, valores nos que ata agora non educaba a escola e que a partir da transversalidade como a LOXSE e da inclusión da Educación en Valores da LOE si serían incluídos nos seus contidos.

Tendo en conta que a saída profesional deste curso de posgrao é a de ser docente en Secundaria é polo que un bloque de contido centrarase exclusivamente no sistema educativo, co fin de introducir ao alumnado no universo da educación, prestando especial atención aos elementos que integran o sistema e ás súas funcións en relación coa acción educativa. En consecuencia considéranse os axentes socioeducativos e as súas responsabilidades pero tamén se presta especial atención a algunhas institucións fundamentais como o Estado ou as Comunidades Autónomas en tanto responsables da normativa educativa, responsables da redacción e desenvolvemento da Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación. A análise da situación actual complementase cunha breve perspectiva histórica, considerando os retos e desafíos de futuro (LOMCE □ Lei Orgánica de Mellora e Calidade da Educación).

Competencias de titulación

Código

A7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.
A10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.
A13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino.
A14	Coñecer e analizar as características históricas da profesión docente, a súa situación actual, perspectivas e interrelación coa realidade social de cada época.
A16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.
A24	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.
A29	Coñecer a evolución histórica da familia, os seus diferentes tipos e a incidencia do contexto familiar na educación.
A39	Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas dos estudantes.
A47	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.
A48	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.

B1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
B2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
B3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Promover accións de educación afectivoemocional, en valores e formación cidadá.	A7 A10 A13 A14 A16 A24 A29 A39 A47 A48	B1 B2 B3
Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxes como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	A7 A10 A13 A14 A16 A24 A29 A39 A47 A48	B1 B2 B3
Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacionais.	A7 A10 A13 A16 A24 A29 A39 A47 A48	B1 B2 B3
Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.	A7 A10 A13 A14 A16 A24 A29 A47 A48	B1 B2 B3

Contidos

Tema	
Bloque temático 1. O universo educativo: concepto de educación. Os escenarios educativos (Educación Formal, Non Formal e Informal).	1.1. Concepto de educación: características xerais e diferenciadoras. 1.2. Clarificación terminolóxica. 1.3. Dimensións e piares da educación. 1.4. Os escenarios educativos: educación formal, non formal e informal. 1.5. Da escola tradicional ás escolas renovadas.
Bloque temático 2. O sistema educativo. Os axentes socioeducativos (educadores, estudantes, familia) e a súa evolución.	2.1. O sistema educativo español. Análise histórica. LOXSE, LOCE, LOE, LOMCE. 2.2. A estrutura do sistema educativo despois da LOE. Ensinanzas obrigatorias e posobrigatorias. A Educación Secundaria e o Bacharelato. A Formación Profesional. As Ensinanzas de Idiomas. 2.3. Institucións e axentes no sistema educativo. O rol do Estado e o rol das Comunidades Autónomas. Os centros educativos. Profesorado e alumnado. As familias. As asociacións escolares.

Bloque temático 3. A Educación en Valores.

- 3.1. Marco conceptual da Educación en Valores e Actitudes. Hacia unha convivencia pacífica.
- 3.2. Metodoloxía i estratexias didácticas ante os valores e as actitudes.
- 3.3. Avaliación de valores e actitudes.
- 3.4. Actitudes do profesorado ante os valores controvertidos.
- 3.5. A Declaración Universal dos Dereitos Humanos e a Declaración dos Dereitos da Infancia: contexto de actuación para a Educación en Valores e Actitudes.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	10	15	25
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	6	12	18
Prácticas autónomas a través de TIC	0	14.5	14.5
Sesión maxistral	12	18	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballos de aula	Os traballos de aula versarán sobre unha temática previamente aportada polo profesor e relacionada coas temáticas dos bloques de contido.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	O profesor ofertará ó alumnado unha escolmna de textos. O alumno pola súa banda elixirá entre os textos ofertados. Consistirá nun análise crítico-reflexivo relacionado con as temáticas traballadas dentro dos contidos. Asimismo dentro da resolución de problemas e/ou exercicios abordarase a visualización de vídeos susceptibles de enriquecer a materia e complementaria á información e os contados que se desenvolvan nas clases.
Prácticas autónomas a través de TIC	Os alumnos pola súa banda, coa oportuna orientación do profesor, afondarán en cuestións concretas que non foran abordadas máis que dun xeito moi xenérico na exposición deste e que sexan susceptibles de tratamento de estudio recorrendo ós soportes documentais e bibliográficos pertinentes. O alumno realizará procuras documentais e bibliográficas para a maior comprensión dos bloques de contido. Neste sentido, apoiarse nas fontes e bases de datos especializadas tanto da biblioteca da nosa universidade como doutras fontes atopadas a través de internet.
Sesión maxistral	As leccións que conforman o temario desta materia serán elaborados e presentados de maneira expositiva ó grupo de clase polo profesor. O profesor centrará a súa exposición, preferentemente, nos aspectos nucleares de cada unidade didáctica, procurando ofrecer de maneira condensada a información esencial que posibilite obter unha visión panorámica ou de síntese de cada tema, delimitando os conceptos, as ideas e os argumentos nel implicados e imbricándose cos demais do programa a fin de lograr unha integración dos módulos de contido e dos aspectos estruturais que conforman o corpus cognitivo da materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	A atención personalizada ten por obxectivo facer o seguimento da evolución do alumno e apoiar o seu traballo dentro da asignatura. O profesor abordará aqueles aspectos que precisen de reforzo, asesoramente e guía para que o alumno acade os obxectivos marcados para esta materia.
Traballos de aula	A atención personalizada ten por obxectivo facer o seguimento da evolución do alumno e apoiar o seu traballo dentro da asignatura. O profesor abordará aqueles aspectos que precisen de reforzo, asesoramente e guía para que o alumno acade os obxectivos marcados para esta materia.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Estes traballos versarán sobre unha temática previamente aportada polo profesor e consensuada co alumno/a e relacionada coas temáticas dos bloques de contido.	30
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	O profesor ofertará ó alumnado unha escolmna de textos. O alumno pola súa banda elixirá entre os textos ofertados. Consistirá nun análise crítico-reflexivo relacionado con as temáticas traballadas dentro dos contidos. Asimismo dentro da resolución de problemas e/ou exercicios abordarase a visualización de vídeos susceptibles de enriquecer a materia e complementaria á información e os contados que se desenvolvan nas clases.	20

Sesión maxistral As leccións que conforman o temario desta materia serán elaborados e presentados de maneira expositiva ó grupo de clase polo profesor. O profesor centrará a súa exposición, preferentemente, nos aspectos nucleares de cada unidade didáctica, procurando ofrecer de maneira condensada a información esencial que posibilite obter unha visión panorámica ou de síntese de cada tema, delimitando os conceptos, as ideas e os argumentos nel implicados e imbricándose cos demais do programa a fin de lograr unha integración dos módulos de contido e dos aspectos estruturais que conforman o corpus cognitivo da materia.

50

Outros comentarios sobre a Avaliación

A cualificación final da disciplina resultará da integración das distintas notas. Deberán ser superadas todas as partes para poder obter unha calificación positiva. O alumno que non realice todas as actividades de avaliación obterá unha cualificación final de SUSPENSO. Na segunda convocatoria avaliarase mediante un exercicio escrito.

Bibliografía. Fontes de información

Os alumnos débense afacer a ler revistas e prensa profesional sobre educación, problemas do profesorado, ensino e cultura escolar. Especialmente, recoméndase a lectura habitual de Revista Bordón, Revista de Educación, Cuadernos de Pedagogía, Revista de Investigación en Educación.... En todas estas publicacións pódese atopar, ademais, unha rica información sobre a Lexislación educativa.

CAMPS, V. (1998). *Creer en la educación*. Barcelona: Península.

CARRERAS, Llorenç et al.(1997). *Cómo educar en valores*. Madrid: Narcea, 4ª edición actualizada.

DELORS, J. (1996). *La educación encierra un tesoro*. Madrid: Santillana / UNESCO

ESTEVE, José M. (2010). *Educar, un compromiso con la memoria. Un libro para educar en libertad*. Barcelona: Octaedro.

LOE, Boletín Oficial del Estado de 4 de maio de 2008.

MORIN, E. (1999). *Los siete saberes necesarios de la educación del futuro*. Francia: Unesco.

PENAC, D. (2008). *Mal de escuela*. Barcelona: Mondadori.

SARRAMONA, J. (1989). *Fundamentos de educación*. Barcelona: CEAC.

SOLER VILLALOBOS, Mª P. (coord.) (2008). *De la educación emocional a la educación en valores*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo**

Materia	Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo			
Código	P02M066V12241			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte. Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento				
Coordinador/a	García González, Silvia Costa Vázquez, Luís Paz García, Maria Begoña			
Profesorado	Costa Vázquez, Luís García González, Silvia Paz García, Maria Begoña			
Correo-e				
	silviagarcia@uvigo.es luiscosta@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Introdución á metodoloxía e experiencias en investigación aplicada á educación artística			

Competencias de titulación

Código	
A2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.
A3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
A4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursadas.
A6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
A7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.
A8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.
A12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación.
A16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.
A17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.
A18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidas.
A21	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
A22	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
A23	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.

A36	Coñecer os desenvolvementos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.
A38	Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.
A40	Integrar a formación en comunicación audiovisual e multimedia no proceso de ensino-aprendizaxe.
A41	Coñecer estratexias e procedementos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.
A42	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada
A43	Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.
A44	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.
A45	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.
A46	Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.
A47	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.
A48	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
A49	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.
B1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
B2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
B3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
1. Identificar os problemas relativos á ensinanza e aprendizaxe da Educación Artística e a Cultura Visual	A2	B1
	A3	B2
2. Identificar as bases teóricas da Educación Artística como disciplina, os seus diferentes enfoques innovadores e as súas liñas de investigación: finalidades, perspectivas e retos.	A4	B3
	A6	
3. Estudar casos prácticos que amosen experiencias innovadoras sobre Educación Artística e Cultura Visual na Educación Secundaria.	A7	
	A8	
4. Analizar exemplos de traballos realizados en diferentes ámbitos de investigación: profesorado, alumnado, recursos didácticos, etc., identificando os problemas de investigación, o marco teórico, la metodoloxía de investigación, os resultados obtidos e as conclusións e implicacións.	A12	
	A16	
	A17	
5. Saber investigar sobre a propia práctica para melloralas e contribuír ao desenvolvemento da calidade da ensinanza.	A18	
	A21	
6. Deseñar estratexias metodolóxicas na ensinanza das Artes Plásticas, a Música e a Cultura Visual.	A22	
	A23	
7. Creación de recursos de apoio á investigación e a docencia para a ensinanza das Artes e a Cultura Visual.	A36	
	A38	
	A40	
	A41	
	A42	
	A43	
	A44	
	A45	
	A46	
	A47	
	A48	
	A49	

Contidos

Tema
1. O perfil do docente-investigador.
2. Que investigar e como afrontar unha investigación na aula.
3. Investigación-acción no ensino artístico.
4. O contexto sociocultural como espazo da acción educativa. Estratexias de intervención.
5. Perspectivas *actuais na Innovación e Investigación didáctica na Educación Artística.
6. Deseño e desenvolvemento de proxectos de investigación.
7. O traballo en equipo e a investigación na aula.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos/análises de situacións	8	32	40
Proxectos	8	32	40
Sesión maxistral	8	32	40
Presentacións/exposicións	2	8	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	16	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Presentación de investigación realizadas no ámbito da educación artística e valoración das experiencias
Proxectos	Elaboración do deseño de investigación propia
Sesión maxistral	Exposición dos principios básicos dos proxectos de investigación: métodos, enfoques, ferramentas, secuenciación, procedementos, fontes primarias e secundarias, etc.
Presentacións/exposicións	Presentación individualizada dos proxectos de investigación
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de dúbidas, casos e exercicios específicos

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Ademais das sesión colectivas, o alumnado disporá de tutoría individualizada segundo as especificacións e adscripcións realizadas desde a dirección do master
Estudo de casos/análises de situacións	Ademais das sesión colectivas, o alumnado disporá de tutoría individualizada segundo as especificacións e adscripcións realizadas desde a dirección do master
Proxectos	Ademais das sesión colectivas, o alumnado disporá de tutoría individualizada segundo as especificacións e adscripcións realizadas desde a dirección do master
Sesión maxistral	Ademais das sesión colectivas, o alumnado disporá de tutoría individualizada segundo as especificacións e adscripcións realizadas desde a dirección do master
Presentacións/exposicións	Ademais das sesión colectivas, o alumnado disporá de tutoría individualizada segundo as especificacións e adscripcións realizadas desde a dirección do master

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Estudo de casos/análises de situacións	No estudo de casos buscaremos aqueles que se correspondan cos intereses do alumnado	15
Proxectos	O traballo sobre o proxecto implica a entrega dun traballo escrito que plantexa o proxecto de investigación	50
Sesión maxistral	Desenvolveránse os principios da metodoloxía da investigación. Os contidos da sesión maxistral poranse en acción na elaboración do traballo de investigación	10
Presentacións/exposicións	As presentacións pretenden poder comunicar ó grupo o desenvolvemento do proxecto de investigación	15
Resolución de problemas e/ou exercicios	A resolución de problemas traballárase no contexto do traballo de investigación	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

BLAXTER, Loraine /Hughes Christina/Tight Malcolm (2008)., **Cómo se investiga**, Barcelona. Graó,
D. Efland, Arthur/ Freedman, Kerry/ Stuhr, Patricia (2003)., **La educación en el arte posmoderno**, Barcelona. Paidós Arte y Educación,
EISNER, Elliot W. (1995)., **Educación la visión artística**, Barcelona. Paidós,
EISNER, E. (1998), **El ojo ilustrado. Indagación cualitativa y mejora de la práctica educativa**, Barcelona. Paidós.,
ELLIOTT, J. (1977), **La investigación- acción en educación**, Barcelona. Paidós,
GARDNER, Howard (1994)., **Educación artística y desarrollo humano**, Barcelona. Paidós,
KAPROW, Allan (2007)., **La educación del des-artista.**, Madrid. Ardora,
LAFERRIERE, Georges (2001)., **Prácticas creativas para una enseñanza dinámica. La dramatización como herramienta didáctica y pedagógica.**, Ciudad Real. Ñaque ed.,
MASLOW, H. Abraham (2008)., **La personalidad creadora**, Barcelona, Kairós,

MARÍN, RICARDO (ED.) (2005)., **Educación en Investigación Artística.**, Granada. Universidad de Granada, Universidad de Sevilla,

MARINA, Jose Antonio (1993)., **Teoría de la inteligencia creadora**, Barcelona. Anagrama.,

MARTINEZ Luisa M^a, GUTIÉRREZ Rosario, ESCAÑO Carlso (coord.) (2008)., **Nuevas propuestas de acción en Educación Artística**, Málaga.Universidad de Málaga,

NOVAC, Joshep D. Y GOWIN, D. Bob (1988):, **Aprendiendo a aprender**, Barcelona. Martínez-Roca,

PENNAC, Daniel (2009), **Mal de escuela**, Barcelona. De Bolsillo,

PÉREZ SERRANO, Mª Gloria (1990)., **Investigación-acción. Aplicaciones al campo social y educativo**, Madrid, Dykinson.,

Schafer, Murray (1969)., **El nuevo paisaje sonoro**, Buenos Aires. Ricordi americana,

Schafer, Murray (1975):, **El rinoceronte en el aula**, Buenos Aires. Ricordi Americana,

Small, Christopher (1989)., **Música. Sociedad. Educación**, Madrid. Alianza editorial,

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Estratexias Didácticas I: O Ensino/P02M066V12243

DATOS IDENTIFICATIVOS**Complementos para a Ensinanza do Debuxo**

Materia	Complementos para a Ensinanza do Debuxo			
Código	P02M066V12242			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte. Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	8	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento				
Coordinador/a	Seoane Suárez, Ana González Diéguez, Horacio			
Profesorado	González Diéguez, Horacio Seoane Suárez, Ana			
Correo-e	horaciogd@edu.xunta.es anaseoane@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Complementos para a Ensinanza das Artes e unha materia transversal que ofrece unha revisión dos contidos abordados ao longo do Mestrado de Educación Secundaria, a través da óptica, da práctica docente e do achegamento a o traballo de profesionais da ensinanza, que exercen en distintos niveis educativos, nos que esta presente a ensinanza das Artes. A materia pretende dar a coñecer exemplos da posta en práctica dos currículos de Artes, Debuxo Técnico ou Educación Plástica a través de traballos e exercicios reais de clase, poñendo en relación os contidos de ditas materias con propostas e metodoloxías concretas de traballo. Finalmente, Complementos para a Ensinanza das Artes aborda unha serie de contidos que son necesarios para o exercicio da docencia, pero que tenden a ser esquecidos ou relegados no desenvolvemento da carreira de Belas Artes, como poden ser o Debuxo Técnico, as aplicacións pedagóxicas das distintas técnicas artísticas ou o conxunto de ferramentas informáticas de autor, que habitualmente utilízase na creación de recursos educativos.			

Competencias de titulación

Código	
A32	Coñecer o valor formativo e cultural das materias correspondentes á especialización.
A33	Coñecer os contidos que se cursan nos respectivos ensinos.
A34	Coñecer a historia e os desenvolvementos recentes das materias e as súas perspectivas para poder transmitir unha visión dinámica das mesmas.
A35	Coñecer contextos e situacións en que se usan ou aplican os diversos contidos curriculares
A36	Coñecer os desenvolvementos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.
A37	Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.
A38	Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.
A39	Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas dos estudantes.
A40	Integrar a formación en comunicación audiovisual e multimedia no proceso de ensino-aprendizaxe.
A41	Coñecer estratexias e procedementos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.
A42	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada
A44	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.
A47	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.

A48	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
B1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
B2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
B3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer distintos exemplos de posta en práctica dos currículos de Educación Plástica, Debuxo Técnico e Ciclos de Arte.	A33 A35 A36 A37 A38 A41 A42 A44	
Relacionar os contidos dos DCB con propostas concretas de traballo.	A33 A35 A36 A37 A38 A41 A42 A44	
Relacionar as etapas de desenvolvemento dos adolescentes coas actividades a desenvolver na aula.	A35 A37 A38 A39 A44	
Coñecer as dinámicas de traballo na ESO, no Bacharelato e nos Ciclos de Formación Profesional.	A33 A35 A36 A37 A38 A41 A42 A44	
Coñecer de primeira man exemplos reais de como desenvolver unha materia e xestionar a aula.	A33 A35 A36 A37 A38 A41 A42 A44	
Coñecer o traballo dos distintos profesionais da ensinanza no eido da Plástica, as Artes e o Debuxo dende a súa experiencia.	A33 A35 A36 A37 A38 A41 A42 A44	
Desenvolver programacións didácticas a través do traballo por proxectos.	A35 A36 A37 A38 A41 A44	
Manexar diferentes ferramentas para a creación de presentacións e recursos educativos propios.	A38 A40 A42	B1 B2 B3
Desenvolver habilidades para falar en público.	A47 A48	

Analizar e experimentar formas de ensino-aprendizaxe nos novos escenarios culturais.	A40 A42	B1 B2 B3
Utilizar as plataformas web apropiadas para compartir, intercambiar e almacenar os distintos tipos de arquivos.	A40	B1 B2 B3
Utilizar ferramentas 2.0 como soporte para a educación e o aprendizaxe a distancia.	A35 A38 A39 A40 A42	B1 B2 B3
Traballar en equipa.		B2 B3
Crear redes de aprendizaxe informal que sirvan de complemento e soporte ao aprendizaxe formal.	A40 A42	B1 B2 B3
Manexar a Xeometría Dinámica como recurso didáctico.	A36 A38 A40 A42 A44	
Adquirir a capacidade de interpretar, comprender e demostrar construcións xeométricas sen necesidade de memorizalas.	A36 A38	
Combinar os Sistemas de Representación e a Xeometría Dinámica para a elaboración de animacións.	A36 A38 A40 A42	
Coñecer as distintas aproximacións á perspectiva ao longo da historia da arte e reflexionar sobre as súas implicacións.	A32 A34	
Dominar os mecanismos de proxección como clave para a conversión do mundo tridimensional en representación bidimensional.	A34 A36	

Contidos

Tema

1º da ESO (Contidos, metodoloxía de ensinanza e Programación curricular, deseño de unidades didácticas e programación actividades didácticas para Educación Plástica) de aula.

DCB de Educación Plástica de 1º da ESO.
Xestión de aula.

Estrutura do centro educativo.

Metodoloxías e estratexias de traballo co alumnado de 1º da ESO.

Recursos a disposición do profesorado.

Actividades para Plástica de 1º da ESO.

Traballo por proxectos.

Aproveitamento das dinámicas de clase para a educación en valores.

Software online para a creación de recursos educativos

Ferramentas para a publicación e o intercambio dos distintos formatos de arquivo; Flickr, Soundcloud, Vimeo, Slideshare, Dropbox.

Plataformas de teleformación. Moodle (<http://moodle.org>).

Manexo e tratamento de recursos online de imaxe estática.

Manexo e tratamento de recursos online de imaxe dinámica.

Manexo e tratamento de recursos online de tratamento de texto.

Procura e manexo de xeradores online de bibliografías e citas bibliográficas.

Procura e manexo de xeradores online de recursos educativos.

3º da ESO (Contidos, metodoloxía de ensinanza e actividades didácticas para Educación Plástica)	Programación curricular, deseño de unidades didácticas e programación de aula. DCB de Educación Plástica de 3º da ESO. Metodoloxías e estratexias de traballo co alumnado de 3º da ESO. Actividades para Plástica de 3º da ESO. Traballo por proxectos.
1º de Bacharelato (Contidos, metodoloxía de ensinanza e traballo por proxectos no Bacharelato)	Programación curricular, deseño de unidades didácticas e programación de aula. DCB de Debuxo Técnico de 1º de Bacharelato. Metodoloxías e estratexias de traballo na aula de debuxo. Actividades para Debuxo Técnico de 1º de Bacharelato.
Técnicas e ferramentas para facer presentacións e expresarse en público	Manexo de software online para a creación de presentacións. Estratexias para o uso do encerado dixital interactivo. Recursos de oratoria.
4º da ESO (Contidos, metodoloxía de ensinanza e actividades didácticas para Educación Plástica)	Programación curricular, deseño de unidades didácticas e programación de aula. DCB de Educación Plástica de 4º da ESO. Metodoloxías e estratexias de traballo co alumnado de 4º da ESO. Actividades para Plástica de 4º da ESO. Traballo por proxectos.
2º de Bacharelato (Contidos, metodoloxía de ensinanza e Probas de Acceso a Universidade no Bacharelato)	Programación curricular, deseño de unidades didácticas e programación de aula. DCB de Debuxo Técnico de 2º de Bacharelato. Metodoloxías e estratexias de traballo na aula de debuxo. Actividades para Debuxo Técnico de 2º de Bacharelato. Exercicios para as Proba de Acceso a Universidade.
Redes persoais de aprendizaxe; Social Learning e E-learning (Sesión I - Exemplos e fundamentos teóricos)	Conectivismo e Social Learning. Ferramentas para o aprendizaxe en rede. Preparación de recursos educativos específicos para o intercambio de coñecementos. Redes sociais como ferramentas educativa.
Ciclos Medios e Formación Profesional Contidos, metodoloxía de ensinanza e estrutura da formación nos Ciclos Medios e a Formación Profesional	Programación curricular, deseño de unidades didácticas e programación de aula. DCB dos Ciclos Medios e da Formación Profesional. Metodoloxías e estratexias de traballo nos Ciclos Medios e na Formación Profesional. Actividades para Ciclos Medios e Formación Profesional.

Estratexias e metodoloxías para debuxar nos programas de xeometría dinámica.

Creación de ferramentas para traballar nos sistemas Diédrico, Cónico e Axonométrico.

Definición dos distintos elementos xeométricos a través de lugares xeométricos e macros.

Polígonos regulares, transformacións e relacións xeométricas, curvas e fractais.

Os sistemas de proxección como base dos distintos sistemas de representación.

Xiros, cambios de plano e abatementos.
Relaciones do Diédrico cos outros sistemas de representación.

Historia da Perspectiva Cónica, limitacións do Sistema Cónico, superficies de proxección irregulares e curvas, Estereoscopia.

Redes persoais de aprendizaxe; Social Learning e E-learning (Sesión II □ Exercicio práctico)

Conectivismo e Social Learning.

Ferramentas para o aprendizaxe en rede.

Preparación de recursos educativos específicos para o intercambio de coñecementos.

Redes sociais como ferramentas educativa.

As ensinanzas artísticas nas Escolas de arte (Contidos, metodoloxía de ensinanza e estrutura da formación nas escolas de arte)

Programación curricular, deseño de unidades didácticas e programacións de aula.

DCB do Bacharelato de Artes e dos Ciclos de Artísticos.

Metodoloxías e estratexias de traballo no Bacharelato e nos Ciclos Artísticos.

Actividades para Bacharelato e para Ciclos Artísticos.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudos/actividades previos	0	20	20
Sesión maxistral	10	20	30
Estudo de casos/análises de situacións	8	16	24
Traballos de aula	5	10	15
Debates	4	0	4
Prácticas en aulas de informática	2	10	12
Prácticas en aulas de informática	2	10	12
Presentacións/exposicións	1	2	3
Eventos docentes e/ou divulgativos	8	40	48
Prácticas autónomas a través de TIC	0	20	20
Traballos e proxectos	0	10	10
Probas de autoavaliación	0	2	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Estudos/actividades previos	Tarefas individuais por conta do alumnado, realizadas con antelación a cada sesión de clase, para tomar contacto cos temas e contidos que serán tratados.
Sesión maxistral	Desenvolvemento dos temas e contidos da materia a través de explicacións apoiadas mediante exemplos e imaxes.
Estudo de casos/análises de situacións	Revisión e análise de traballos e exercicios de clase de alumnado da ESO e Bacharelato.
Traballos de aula	Exercicios e prácticas guiadas con recursos educativos, materiais e técnicas propias da ensinanza das Artes, do Debuxo Técnico ou da Educación Plástica.
Debates	Posta en común, reflexión e debate sobre os temas e contidos desenvolto durante as sesións maxistrais.

Prácticas en aulas de informática	Prácticas de Xeometría Dinámica con Geogebra (http://www.geogebra.org).
Prácticas en aulas de informática	Prácticas na creación de recursos educativos a través de aplicacións online, gratuítas ou libres.
Presentacións/exposicións	Presentacións, exposicións públicas e prácticas co encerado dixital interactivo.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Charlas con profesionais da ensinanza, que exercen en distintos niveis educativos na Comunidade Autónoma de Galicia.
Prácticas autónomas a través de TIC	Procura de información a través da rede, publicación e intercambio de recursos educativos, e participación en foros, blogs e outras plataformas 2.0, para fomentar o desenvolvemento de redes persoais de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas en aulas de informática	Para mellorar o desenvolvemento das capacidades individuais do alumnado do Mestrado de Educación Secundaria e dar resposta aos seus diferentes intereses e perfís de especialización, darase atención personalizada na resolución de dúbidas, no asesoramento sobre estratexias para mellorar a expresión oral, na corrección de erros comúns na realización de presentacións en público, e na suxestión de referencias para ampliar ou reforzar dos temas tratados. Cando o desenvolvemento das clases o permita, especialmente no desenvolvemento das diversas prácticas de aula, dita atención individualizada farase de xeito presencial poñendo en común dúbidas, facendo correccións individualizadas e fomentando a participación constante na clase. Pero, en calquera caso, sempre poderase solicitar apoio a través da rede, para o que se facilitarán canais de comunicación áxiles como foros, blogs ou o correo electrónico.
Presentacións/exposicións	Para mellorar o desenvolvemento das capacidades individuais do alumnado do Mestrado de Educación Secundaria e dar resposta aos seus diferentes intereses e perfís de especialización, darase atención personalizada na resolución de dúbidas, no asesoramento sobre estratexias para mellorar a expresión oral, na corrección de erros comúns na realización de presentacións en público, e na suxestión de referencias para ampliar ou reforzar dos temas tratados. Cando o desenvolvemento das clases o permita, especialmente no desenvolvemento das diversas prácticas de aula, dita atención individualizada farase de xeito presencial poñendo en común dúbidas, facendo correccións individualizadas e fomentando a participación constante na clase. Pero, en calquera caso, sempre poderase solicitar apoio a través da rede, para o que se facilitarán canais de comunicación áxiles como foros, blogs ou o correo electrónico.
Prácticas autónomas a través de TIC	Para mellorar o desenvolvemento das capacidades individuais do alumnado do Mestrado de Educación Secundaria e dar resposta aos seus diferentes intereses e perfís de especialización, darase atención personalizada na resolución de dúbidas, no asesoramento sobre estratexias para mellorar a expresión oral, na corrección de erros comúns na realización de presentacións en público, e na suxestión de referencias para ampliar ou reforzar dos temas tratados. Cando o desenvolvemento das clases o permita, especialmente no desenvolvemento das diversas prácticas de aula, dita atención individualizada farase de xeito presencial poñendo en común dúbidas, facendo correccións individualizadas e fomentando a participación constante na clase. Pero, en calquera caso, sempre poderase solicitar apoio a través da rede, para o que se facilitarán canais de comunicación áxiles como foros, blogs ou o correo electrónico.
Prácticas en aulas de informática	Para mellorar o desenvolvemento das capacidades individuais do alumnado do Mestrado de Educación Secundaria e dar resposta aos seus diferentes intereses e perfís de especialización, darase atención personalizada na resolución de dúbidas, no asesoramento sobre estratexias para mellorar a expresión oral, na corrección de erros comúns na realización de presentacións en público, e na suxestión de referencias para ampliar ou reforzar dos temas tratados. Cando o desenvolvemento das clases o permita, especialmente no desenvolvemento das diversas prácticas de aula, dita atención individualizada farase de xeito presencial poñendo en común dúbidas, facendo correccións individualizadas e fomentando a participación constante na clase. Pero, en calquera caso, sempre poderase solicitar apoio a través da rede, para o que se facilitarán canais de comunicación áxiles como foros, blogs ou o correo electrónico.
Probos	Descrición

Traballos e proxectos	Para mellorar o desenvolvemento das capacidades individuais do alumnado do Mestrado de Educación Secundaria e dar resposta aos seus diferentes intereses e perfís de especialización, darase atención personalizada na resolución de dúbidas, no asesoramento sobre estratexias para mellorar a expresión oral, na corrección de erros comúns na realización de presentacións en público, e na suxestión de referencias para ampliar ou reforzar dos temas tratados. Cando o desenvolvemento das clases o permita, especialmente no desenvolvemento das diversas prácticas de aula, dita atención individualizada farase de xeito presencial poñendo en común dúbidas, facendo correccións individualizadas e fomentando a participación constante na clase. Pero, en calquera caso, sempre poderase solicitar apoio a través da rede, para o que se facilitarán canais de comunicación áxiles como foros, blogs ou o correo electrónico.
-----------------------	---

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Estudos/actividades previos	As tarefas individuais por conta do alumnado, realizadas con antelación a cada sesión de clase para tomar contacto cos temas e contidos tratados, serán avaliadas e tidas en conta na cualificación final. A realización de ditas tarefas en tempo e forma será considerada fundamental para poder acadar unha cualificación positiva nas mesmas.	15
Traballos de aula	Como norma xeral, a contribución positiva aos debates, a participación na clase e o traballo na aula serán considerados positivamente na avaliación do alumnado.	5
Prácticas en aulas de informática	Para a avaliación das prácticas con Geogebra, farase entrega das construcións xeométricas elaboradas durante as clases, crearanse e intercambiaranse pequenos manuais relacionados co programa, terase en conta a realización de consultas sobre as dificultades atopadas no traballo autónomo e valorarase a participación na aula.	5
Prácticas en aulas de informática	Para a avaliación das prácticas con software de creación de recursos educativos, farase entrega dos recursos elaborados durante as clases, crearanse e intercambiaranse pequenos manuais relacionados cos programas utilizados, terase en conta a realización de consultas sobre as dificultades atopadas no traballo autónomo e valorarase a participación na aula.	5
Presentacións/exposicións	Realizaranse pequenas exposicións e presentacións en público para poñer en práctica as capacidades de expresión oral.	5
Traballos e proxectos	Como traballo final da materia elaborárase e presentarase un recurso educativo propio especificamente deseñado para dar resposta a unha necesidade didáctica concreta.	60
Probas de autoavaliación	Unha vez finalizado o curso realizarase unha enquisa de avaliación da materia xunto cun pequeno exame de autoavaliación dos coñecementos acadados na materia, que tamén será tido en conta na cualificación final.	5

Outros comentarios sobre a Avaliación

No caso de non acadar unha avaliación positiva na primeira convocatoria, procederase a repetir ou corrixir o traballo final seguindo as indicacións do profesorado da materia, para volver a entregalo en segunda convocatoria e poder acadar unha avaliación positiva.

Bibliografía. Fontes de información

Ken Robinson, **Out of Our Minds: Learning to be Creative**, Capstone Publishing Limited,
Fernando Izquierdo Asensi, **Geometría Descriptiva**, Editorial Paraninfo,
Navarro Buitrago, Félix; Zayas Manero, Ramón; Meléndez Gil, Francisco, **E-learning : visión y tendencias**, Génesis XXI, Metodología de la enseñanza abierta y a distancia, **Torres Toro, Sebastián**, Ediciones La Montaña,
Nick Rovinson, **Enciclopedia de Origami**, Ed. Acanto,
Kunihiro Kashaara e Toshie Takahana, **Papiroflexia <<Origami>> para expertos**, Ediciones EDAF,
F. Javier Rodríguez de Abajo e Víctor Álvarez Bengoa, **Dibujo técnico, 2o bachillerato**, Ed. Donostiarra,
William Lidwell, Kitrina Holden e Jill Butler, **Principios universales de diseño**, Ed. Blume,
J. A. Mora y J. Rodrigo, **Mosaicos**, Colección 2 puntos, Cuadernos para el aula de Matemáticas, Proyecto Sur e Ediciones,
J. A. Mora y J. Rodrigo, **Mosaicos II**, Colección 2 puntos, Cuadernos para el aula de Matemáticas, Proyecto Sur e Ediciones,
Kaj Johansson, Peter Lundberg, Robert Ryberg, **Manual de producción gráfica, recetas**, Ed. Gustavo Gili,
Bruno Munari, **Design e comunicação visual**, Edições 70,
Preston Blair, **Dibujos animados, el dibujo de historietas a su alcance**, Evergreen,
Luke Herriott, **The packaging and design templates sourcebook**, Rotovision,
Michael Langford, **Fotografía Básica**, Ediciones Omega,
VVAA, **Fotografía Estenoica**, Nº 15 da revista Photovision,

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Estratexias Didácticas I: O Ensino/P02M066V12243

Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise/P02M066V12244

Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo/P02M066V12241

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V12102

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/P02M066V12103

Orientación e Función Titorial/P02M066V12101

Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V12104

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Estratexias Didácticas I: O Ensino				
Materia	Estratexias Didácticas I: O Ensino			
Código	P02M066V12243			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte. Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento				
Coordinador/a	Cabello Pérez, Paloma			
Profesorado	Cabello Pérez, Paloma			
Correo-e	pcabello@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	É imposible delimitar a acción creativa da acción educativa na formación de futuros profesionais dos ensinos das Artes; Educación visual e plástica na ESO, Artes plásticas e cultura audiovisual en Bacharelato.			
	A intención desta Materia é dotar ao alumno Graduado, no itinerario de Artes do Máster de educación, de procedementos e técnicas educativas, para a transmisión e acción educativa. Reflexionando no propio proceso creativo, no proceso de aprendizaxe e na planificación das accións educativas no ambito das Artes.			

Competencias de titulación	
Código	
A32	Coñecer o valor formativo e cultural das materias correspondentes á especialización.
A33	Coñecer os contidos que se cursan nos respectivos ensinos.
A34	Coñecer a historia e os desenvolvementos recentes das materias e as súas perspectivas para poder transmitir unha visión dinámica das mesmas.
A36	Coñecer os desenvolvementos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.
A37	Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.
A38	Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.
A39	Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas dos estudantes.
A40	Integrar a formación en comunicación audiovisual e multimedia no proceso de ensino-aprendizaxe.
A42	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada
A43	Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.
A44	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.
A45	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.
A47	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.
B1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
B2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
B3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Capacitar un docente analítico, reflexivo y crítico en el ámbito de la Educación Artística.	A37 A38 A39 A42 A43 A44	B2 B3
Valorar la capacidad artística (proceso creativo) como método de investigación y de conocimiento.	A32 A36 A37 A38 A42 A43 A45	B2
Conocer los diferentes campos del /saber y hacer/ que concurren en la Educación Artística.	A32 A33 A34 A37 A38 A39 A43 A45	B1
Desarrollar la capacidad de comunicación verbal, (oral y escrita) para la transmisión de conocimientos.	A34 A39 A40 A42 A47	B1
Aplicar métodos, procedimientos y técnicas de la investigación y de la práctica artística, a la planificación y diseño de proyectos, de estrategias y recursos educativos.	A36 A37 A38 A42 A43 A44 A45	B1 B2 B3

Contidos

Tema	
O proceso de creación artística e a súa relación co proxecto de educación artística	-Definición de concepto e preconcepto. -Selección e análise das distintas variables que interveñen na definición. -Síntese e toma de decisións. -Diversificación, aplicación d técnicas e procedementos para a resolución de problemas. -Verificación. -Avaliación.
Epistemología da educación artística.	-Modelos da función da arte. -Modelos da educación artística. -Teorías cognitivas e educación artística.
Achegas da psicología ao ensino das artes.	-Teorías da aprendizaxe. -Aprendizaxe da arte. -Niveis do desenvolvemento cognitivo, do neno ao adolescente. -Desenvolvemento da creatividade. -Desenvolvemento da comprensión e a representación do espazo. -Desenvolvemento da representación gráfica.
Áreas de coñecemento para os ensinos artísticos.	-Etapas na historia da arte. -Etapas na historia da estética. -Clasificación das distintas linguaxes artísticas. -Clasificación dos distintos procedementos artísticos -Interrelación entre as áreas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	3	0	3
Sesión maxistral	5	0	5
Estudo de casos/análises de situacións	0	20	20
Seminarios	5	0	5
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10	10
Debates	5	0	5
Obradoiros	0	7	7

Traballos de aula	0	27	27
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	24	24
Presentacións/exposicións	6	10	16
Proxectos	0	10	10
Observación sistemática	6	0	6
Cartafol/dossier	0	12	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, diagnóstico como punto de partida. Presentación da materia e dos proxectos que se expoñen ao alumno.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e directrices do traballo a desenvolver polo alumno.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise de contidos da materia, coa finalidade de interpretalos, esquematizalos, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos e expor hipóteses .
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre a creatividade, o proceso creativo, o proceso de aprendizaxe e que permite enfocar os contidos da materia. Como complemento das clases teóricas.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación de coñecementos a situacións concretas, e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través do TIC de maneira autónoma.
Debates	Charla aberta entre grupos de estudantes. Centraranse os temas de contidos da materia, análise de casos, o resultado dos proxectos, análises dun tema exposto previamente nunha lección maxistral.
Obradoiros	Actividades enfocadas a adquisición de coñecementos e habilidades a través da manipulación de instrumentos sobre unha temática concreta . As actividades desenvólvense individualmente ou en grupo dunha forma autónoma.
Traballos de aula	Os estudantes desenvolven proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Este traballo realízase dunha forma autónoma.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividades nas que se formulan cuestións relacionadas coa planificación docente. Os alumnos deben desenvolver as solucións adecuadas e concretas mediante os procedementos e técnicas educativas.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte dos alumnos ante o docente e o grupo de compañeiros dun tema sobre a s
	materia ou dos resultados dun proxecto ou dun traballo realizado. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Proxectos	Realización de actividades que estuden o proceso creativo, o proceso educativo e que permiten a cooperación de varios alumnos cos seus distintos coñecementos e puntos de vista, traballando en equipo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Todo proceso creativo é único e irreplicable. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención en tutoría, no horario de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h.
Proxectos	Todo proceso creativo é único e irreplicable. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención en tutoría, no horario de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h.

Presentacións/exposicións	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención en tutoría, no horario de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h.
Obradoiros	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención en tutoría, no horario de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h.
Debates	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención en tutoría, no horario de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h.
Traballos de aula	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención en tutoría, no horario de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h.
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención en tutoría, no horario de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Debates	Nas charlas en grupo, observáanse aos estudantes sobre como centran os temas, a capacidade de análise de síntese e a forma de exposición.	5
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	O como os alumnos desenvolveron as solucións adecuadas mediante aplicación de técnicas e procedementos educativos para a realización dos proxectos.	10
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumno ante o docente e o grupo de estudantes dun tema sobre os resultados do traballo, pódese levar a cabo dunha maneira individual ou en grupo.	30
Observación sistemática	Recompiláanse datos sobre a actitude, a participación, a capacidade de liderado, a empatía e entusiasmo cos compañeiros no traballo en grupo.	5

Unha vez terminada cada experiencia, o alumno presentará un dossier no que reflectirá o proceso creativo.

Nestes documentos, poderemos valorar os traballos realizados polos alumnos nas distintas actividades programadas: estudo e análise de situacións, toma de decisións, talleres, proposta de traballo, programa de avaliación e informe de efectividade da formulación deseñada.

Valoraranse a estrutura, a secuencia e os recursos que se utilicen para reflectir mellor o proceso.

As ilustracións, a maquetación e a presentación de cada dossier teñen que ser coherentes co contido, xa que son parte da comunicación de ideas.

Outros comentarios sobre a Avaliación

Na segunda convocatoria, poderanse presentar os alumnos que asistindo a clase, participado nas probas e entregado os dossiers teña a presentación/exposición ou o portafolio/dossier insuficiente, nesta segunda convocatoria ten a oportunidade de mellorar.

Bibliografía. Fontes de información

Arnheim R., **Consideraciones sobre la educación artística**, Paidós,
 Ausubel Novak y Hanesian, **Psicología educativa. Un punto de vista cognoscitivo.**, Trillas,
 Balada, M y Juanola, R., **La educación visual en la escuela**, Paidós,
 Beljón J.J., **Gramática del arte**, Celeste ediciones,
 Berger J., **Modos de ver**, Gustavo Gili,
 Bruner J.S., **El proceso mental en el aprendizaje**, Narcea,
 Colectivo, **Didáctica General**, Anaya,
 Dondis A., **La sintaxis de la imagen**, Gustavo Gili,
 Eco U., **Historia de la belleza**, Lumen,
 Edwards, B., **Aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro**, Urano,
 Eisner E., **Educación la visión artística**, Paidós,
 Eisner E., **Procesos cognitivos y curriculum**, Martínez Roca,
 Freeland C., **Pero ¿esto es arte?**, Cátedra,
 Gardner H., **Arte mente y cerebro**, Paidós,
 Hannoun, H., **El niño conquista el medio**, Kapelusz,
 Hernández y Hernández, Jodar Minarro A. y Marín Viadel R., **¿Que es la educación artística**, Sendai,
 Holloway, G. E., **Concepción en el espacio según Piaget**, Paidós,
 Kandinsky, **la gramática de la creación, el futuro de la pintura**, Paidós,
 Kandinsky, **De lo espiritual en el arte**, Labor,
 Lazotti Fontana, L., **Comunicación visual en la escuela**, G. Gili,
 Lowenfeld, V., **Desarrollo de la capacidad creadora**, Kapelusz,
 Marina J.A., **La educación del talento**, Ariel, Planeta,
 Marina J.A., **Teoría de la inteligencia creadora**, Anagrama,
 Munari B., **¿Cómo nacen los objetos?**, Gustavo Gili,
 Neill, A. S., **Hijos en libertad**, Gedisa,
 Novak, J. D., **Teoría y práctica de la educación**, Alianza,
 Read, H., **Educación por el arte**, Paidós,
 Vygotski, L. S., **La imaginación y el arte en la infancia**, Akal,
 Vygotski L. S., **Pensamiento y lenguaje**, Pléyade,
 Vygotski, L. S., **Psicología del arte**, Barral,

Facilítase aos alumnos distintos artigos, capítulos de libros, lexislación e web a modo de documentación para preparar debates e os proxectos que teñen que realizar.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise/P02M066V12244

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Complementos para a Ensinanza do Debuxo/P02M066V12242

Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo/P02M066V12241

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Desenvolvemento Psicolóxico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V12102

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise**

Materia	Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise			
Código	P02M066V12244			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte. Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento				
Coordinador/a	Cabello Pérez, Paloma			
Profesorado	Cabello Pérez, Paloma			
Correo-e	pcabello@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	É imposible delimitar a acción creativa da acción educativa na formación de futuros profesionais dos ensinos das Artes; Educación visual e plástica na ESO, Artes plásticas e cultura audiovisual en Bacharelato.			
	A intención desta Materia é dotar ao alumno Graduado, no itinerario de Artes do Máster de educación, de procedementos e técnicas educativas, para a transmisión e acción educativa. Reflexionando no propio proceso creativo, no proceso de aprendizaxe e na planificación das accións educativas no *ambito das Artes.			

Competencias de titulación

Código	
A32	Coñecer o valor formativo e cultural das materias correspondentes á especialización.
A33	Coñecer os contidos que se cursan nos respectivos ensinos.
A34	Coñecer a historia e os desenvolvementos recentes das materias e as súas perspectivas para poder transmitir unha visión dinámica das mesmas.
A36	Coñecer os desenvolvementos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.
A37	Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.
A38	Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.
A39	Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas dos estudantes.
A40	Integrar a formación en comunicación audiovisual e multimedia no proceso de ensino-aprendizaxe.
A42	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada
A43	Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.
A44	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.
A45	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.
B1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
B2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
B3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Capacitar un docente analítico, reflexivo y crítico en el ámbito de la Educación Artística.	A37 A38 A39 A42 A43 A44	B2 B3
Valorar la capacidad artística (proceso creativo) como método de investigación y de conocimiento.	A32 A36 A37 A38 A42 A43 A45	B2
Conocer los diferentes campos del /saber y hacer/ que concurren en la Educación Artística.	A32 A33 A34 A37 A38 A39 A43 A45	B1
Desarrollar la capacidad de comunicación verbal, (oral y escrita) para la transmisión de conocimientos.	A34 A39 A40 A42 A44	B1
Aplicar métodos, procedimientos y técnicas de la investigación y de la práctica artística, a la planificación y diseño de proyectos, de estrategias y recursos educativos.	A36 A37 A38 A42 A43 A45	B1 B2 B3

Contidos

Tema		
Estudo dos curricula para a educación visual e plástica en secundaria e cultura audiovisual e plástica en bacharelatos no marco da lei vixente.	-Competencias. -Obxectivos. -Contidos. -Estratexias educativas.	
Procedementos e técnicas específicas para o ensino das artes.	-Obxectivos específicos, Taxonomía. -Contidos específicos, (historia, estética, linguaxe e procedemento). -Estratexias específicas, (secuencia, recursos, tempo e avaliación). -Deseño de plans de acción para a educación visual e plástica da ESO. -Deseño de plans de acción para a cultura audio visual, debuxo artístico, debuxo técnico e deseño nos bacharelatos.	
O estudo dos espazos para a educación visual e plástica que non están regulados pola lei de educación	-Museos. -Fundacións. -Centros de cultura. -Centros sociais. -Asociacións. -Geriatría. Penais. Hospitais. Academias. -Formación empresas. -Extensión universitaria. -Actividades extraescolares.	
Deseño de recursos educativos	-Recursos empíricos. -Recursos icónicos. -Recursos simbólicos.	

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	3	0	3
Sesión maxistral	5	0	5
Estudo de casos/análises de situacións	0	20	20
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10	10

Debates	5	0	5
Seminarios	5	0	5
Obradoiros	0	7	7
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	24	24
Traballos de aula	0	27	27
Presentacións/exposicións	6	10	16
Proxectos	0	10	10
Observación sistemática	6	0	6
Cartafol/dossier	0	12	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e a reunir información sobre o alumnado, diagnóstico como punto de partida. Presentación da materia e proxectos que se expoñen ao alumno.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e directrices do traballo a desenvolver polo alumno
Estudo de casos/análises de situacións	Análise de contidos da materia, coa finalidade de interpretalos, esquematizalos, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos e expor hipóteses .
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación de coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través do TIC de maneira autónoma.
Debates	Charla aberta entre grupos de estudantes. Centraranse os temas de contidos da materia, análise de casos, o resultado dos proxectos, análises dun tema exposto previamente nunha lección maxistral.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre a creatividade, o proceso creativo, o proceso de aprendizaxe e que permite enfocar os contidos da materia. Como complemento das clases teóricas.
Obradoiros	Actividades enfocadas a adquisición de coñecementos e habilidades a través da manipulación de instrumentos sobre unha temática concreta . As actividades desenvólvense individualmente ou en grupo dunha forma autónoma.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividades nas que se formulan cuestións relacionadas coa planificación docente. Os alumnos deben desenvolver as solucións adecuadas e concretas mediante os procedementos e técnicas educativas.
Traballos de aula	Os estudantes desenvolven proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Este traballo realizácese dunha forma autónoma.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte dos alumnos ante o docente e o grupo de compañeiros dun tema sobre a materia ou dos resultados dun proxecto ou dun traballo realizado. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Proxectos	Realización de actividades que estuden o proceso creativo, o proceso educativo e que permiten a cooperación de varios alumnos cos seus distintos coñecementos e puntos de vista, traballando en equipo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Todo proceso creativo é único e irrepetible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, faremolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención en tutoría, no horario de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h.

Proxectos	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención en tutoría, no horario de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h.
Presentacións/exposicións	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención en tutoría, no horario de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h.
Obradoiros	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención en tutoría, no horario de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h.
Debates	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención en tutoría, no horario de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h.
Traballos de aula	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención en tutoría, no horario de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h.
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Todo proceso creativo é único e irrepitible. Todo ser humano ten as mesmas capacidades, pero desenvolvidas en distintos niveis que conforman un ser único. En cada unha destas actividades estaremos pendentes de como acomoda os coñecementos o alumno. Por tanto, proporemos probas de resposta curta para valorar o proceso de ensino-aprendizaxe e cando se trate de tomar decisións no proceso creativo, farémolo tamén con preguntas curtas e concisas para estimular o momento de síntese. É imposible levar a cabo esta metodoloxía se non é de maneira individualizada, onde tomaremos notas de cada alumno na súa ficha para así ter o rastro e o testemuño do proceso de cada un deles, entendendo que a avaliación debe ser continua. A atención en tutoría, no horario de 12,30h. a 14,30h os luns, e os xoves de 10,30h. a 14,30h.

Avaliación

Descrición	Cualificación
------------	---------------

Debates	Nas charlas en grupo, observáanse aos estudantes sobre como centran os temas, a capacidade de análise de síntese e a forma de exposición.	5
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	O como os alumnos desenvolveron as solucións adecuadas mediante aplicación de técnicas e procedementos educativos para a realización dos proxectos.	10
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumno ante o docente e o grupo de estudantes dun tema sobre os resultados do traballo, pódese levar a cabo dunha maneira individual ou en grupo.	30
Observación sistemática	Recompiláanse datos sobre a actitude, a participación, a capacidade de liderado, a empatía e entusiasmo cos compañeiros no traballo en grupo.	5
Cartafol/dossier	Unha vez terminada cada experiencia, o alumno presentará un dossier no que reflectirá o proceso creativo. Nestes documentos, poderemos valorar os traballos realizados polos alumnos nas distintas actividades programadas: estudo e análise de situacións, toma de decisións, talleres, proposta de traballo, programa de avaliación e informe de efectividade da formulación deseñada. Valoraranse a estrutura, a secuencia e os recursos que se utilicen para reflectir mellor o proceso. As ilustracións, a maquetación e a presentación de cada dossier teñen que ser coherentes co contido, xa que son parte da comunicación de ideas.	50

Outros comentarios sobre a Avaliación

Na segunda convocatoria, poderanse presentar os alumnos que asistindo a clase, participado nas probas e entregado os dossiers teña a presentación/exposición ou o portafolio/dossier insuficiente, nesta segunda convocatoria ten a oportunidade de mellorar.

Bibliografía. Fontes de información

Arnheim, R., **Consideraciones sobre la educación artística**, Paidós,
Ausubel Novak y Hanesian, **Psicología educativa. Un punto de vista cognoscitivo**, Trillas,
Balada, M y Juanola, R., **La educación visual en la escuela**, Paidós,
Beljón, J. J., **Gramática del arte**, Celeste ediciones,
Berger, J., **Modos de ver**, Gustavo Gilli,
Bruner, J. S., **El proceso mental en el aprendizaje**, Narcea,
Colectivo, **Didáctica General**, Anaya,
Dondis, A., **La sintaxis de la imagen**, Gustavo Gilli,
Eco, U., **Historia de la belleza**, Lumen,
Edwards, B., **Aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro**, Urano,
Eisner, E., **Educación la visión artística**, Paidós,
Eisner, E., **Procesos cognitivos y curriculum**, Martínez Roca,
Freeland, C., **Pero ¿esto es arte?**, Cátedra,
Gadner, H., **Arte mente y cerebro**, Paidós,
Hannon, H., **El niño conquista el medio**, Kapelusz,
Hernández y Henández, Jodar Minarro A. y Marin Viadel R., **¿Que es la educación artística?**, Sendai,
Holoway, G. E., **Concepción en el espacio según Piaget**, Paidós,
Kandinsky, **La gramática de la creación**, Paidós,
Kandinsky, **De lo espiritual en el arte**, Labor,
Lazzotti Fontana, L., **comunicación visual en la escuela**, Gustavo Gilli,
Lowenfeld, V., **Desarrollo de la capacidad creadora**, Kapetusz,
Marina, J.A., **La educación del talento**, Ariel, Planeta,
Marina, J.A., **Teoría de la inteligencia creadora**, Anagrama,
Munari, B., **¿Como nacen los objetos?**, Gustavo Gilli,
Neill, A. S., **Hijos en libertad**, Gedisa,
Novak, J.D., **Teoría y práctica de la educación**, Alianza,
Read, H., **Educación por el arte**, Paidós,
Vygotski, L.S., **La imaginación y el arte en la infancia**, Akai,
Vygotski, L.S., **Pensamiento y lenguaje**, Pléyade,
Vygotski, L.S., **Psicología del arte**, Barral,

Facilítase aos alumnos distintos artigos, capítulos de libros, lexislación e web a modo de documentación para preparar debates e os proxectos que teñen que realizar.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Complementos para a Ensinanza do Debuxo/P02M066V12242

Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo/P02M066V12241

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Estratexias Didácticas I: O Ensino/P02M066V12243

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas Externas				
Materia	Prácticas Externas			
Código	P02M066V12301			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte. Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento				
Coordinador/a	Garrido González, Josefa Batlle Penela, Cristina			
Profesorado	Batlle Penela, Cristina Garrido González, Josefa			
Correo-e	jgarrido@uvigo.es cristinabatlle@gmail.com			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	(*)Las prácticas externas están orientadas a completar y reforzar las competencias asociadas al título. Se realizarán en un entorno laboral y profesional real relacionado con alguno de los ámbitos de la Educación.			
Competencias de titulación				
Código				
A46	Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.			
A47	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.			
A48	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.			
A49	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.			
Competencias de materia				
Resultados previstos na materia			Resultados de Formación e Aprendizaxe	
(*)Adquirir experiencia en la planificación, en la docencia y en la evaluación de las materias correspondientes a la especialización.			A46	
(*)Acreditar un buen dominio de la expresión oral y escrita en la práctica docente.			A47	
(*)Dominar las destrezas y las habilidades sociales necesarias para fomentar un clima que facilite el aprendizaje y la convivencia.			A48	
(*)Participar en las propuestas de mejora en los distintos ámbitos de actuación a partir de la reflexión sobre la práctica.			A49	
Contidos				
Tema				
(*)Realizar las prácticas en un entorno laboral y profesional real relacionado con alguno de los ámbitos de la Educación bajo la supervisión de un tutor en el centro receptor y un tutor académico en el centro de la Universidad.				
Planificación				
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais	
Prácticas externas	105	0	105	
Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	0	195	195	

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas externas	(*) El alumno realizará prácticas en la entidad receptora durante 105 horas presenciales. Dedicará 195 horas de trabajo no presencial para la redacción de la memoria final de prácticas, que deberá elaborar siguiendo la normativa de Prácticas Externas específica del Máster Universitario para el Profesorado de Educación Secundaria Obligatoria, Bachillerato, Formación Profesional y Enseñanza de Idiomas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas externas	

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Prácticas externas	(*)El tutor de la entidad receptora emitirá un informe sobre la actividad desarrollada por el alumno durante la realización de las prácticas, valorando los aspectos establecidos en la normativa de Prácticas Externas del Máster Universitario para el Profesorado de Educación Secundaria, Bachillerato, Formación Profesional y Enseñanza de Idiomas. &lt;br&gt;Se tendrá en cuenta la valoración de las prácticas realizada por el tutor a través: &lt;br&gt;- De los argumentos expresados por escrito y de un cuestionario (que incluya el desarrollo de las competencias conseguidas), que debe incluir, además, una hoja de firmas en la que consten las horas de asistencia del alumno correspondiente. &lt;br&gt;- Puntuación de las prácticas realizadas, cumplimiento de horarios y fechas, ect.	50
Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	(*)El tutor académico evaluará la memoria final de prácticas redactada por el alumno. La valoración de la memoria de prácticas se hará en relación con la memoria desarrollada., en la que se considerará: claridad, estructura organizativa, contenido, justificación y argumentación, competencias docentes y discentes implicadas, etc.	50

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Complementos para a Ensinanza do Debuxo/P02M066V12242
 Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V12102
 Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/P02M066V12103
 Estratexias Didácticas I: O Ensino/P02M066V12243
 Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise/P02M066V12244
 Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo/P02M066V12241
 Orientación e Función Titorial/P02M066V12101
 Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V12104

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo Fin de Master				
Materia	Traballo Fin de Master			
Código	P02M066V12401			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte. Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento				
Coordinador/a	Garrido González, Josefa			
Profesorado	Garrido González, Josefa			
Correo-e	jgarrido@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	(*) Materia orientada a la realización de un trabajo de investigación, experimentación o desarrollo original en alguna de las líneas del módulo específico del master, y estará relacionado con algunos de los múltiples ámbitos del mundo profesional propios del ámbito de la enseñanza secundaria.			

Competencias de titulación

Código	
A46	Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.
A47	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.
A48	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
A49	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
(*)Adquirir experiencia en la planificación, en la docencia y en la evaluación de las materias correspondientes a la especialización.	A46
(*)Acreditar un buen dominio de la expresión oral y escrita en la práctica docente.	A47
(*)Dominar las destrezas y las habilidades sociales necesarias para fomentar un clima que facilite el aprendizaje y la convivencia.	A48
(*)Participar en las propuestas de mejora en los distintos ámbitos de actuación a partir de la reflexión sobre la práctica.	A49

Contidos

Tema
(*)Trabajo de investigación original, orientado a completar y reforzar las competencias asociadas al título.
Diseño y desarrollo de una investigación o proyecto en el contexto de la educación secundaria.
Elaboración del informe correspondiente y defensa pública del TFM.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	1	0	1
Traballos tutelados	10	139	149

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentacións/exposicións	
Traballos tutelados	(*)El Trabajo Fin de Master se realizará bajo la supervisión y dirección de un profesor de la Universidad que ejercerá la función de tutor. La tutorización consistirá en supervisar y orientar al estudiante en la temática, metodología, elaboración, presentación y cualquier otro aspecto académico relativo al Trabajo Fin de Master, así como facilitar su gestión, dinamizar y facilitar todo el proceso hasta la presentación y defensa del Trabajo Fin de Master. Las normas relativas a la tutorización del Trabajo Fin de Master están recogidas en la Guía del Practicum elaborada por la Comisión Académica del Master, siguiendo la normativa vigente.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	(*)El tribunal evaluador del Trabajo Fin de Master evaluará y calificará el trabajo presentado y defendido. La calificación será única y tendrá en cuenta los siguientes aspectos: Calidad del documento escrito. Pertinencia del contenido expuesto. Calidad de la presentación oral. Capacidad para su defensa. Grado de resolución manifestado. Adecuación de recursos y medios empleados en la presentación, incluido el uso de las TIC. Será necesario obtener una puntuación mínima de cinco puntos sobre 10 en este apartado para obtener una evaluación positiva global.	50
Traballos tutelados	(*)Se evaluará la calidad del documento escrito.	50

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Complementos para a Ensinanza do Debuxo/P02M066V12242
 Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V12102
 Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/P02M066V12103
 Estratexias Didácticas I: O Ensino/P02M066V12243
 Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise/P02M066V12244
 Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo/P02M066V12241
 Orientación e Función Titorial/P02M066V12101
 Prácticas Externas/P02M066V12301
 Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V12104